

Bron: H. Wiltshut, Den Engh

Hoe worden jeugdcriminelen gestraft en werken
deze straffen?

Student: M.G. Bos & R. Bottema
Profiel: Cultuur en maatschappij
School: Comenius College 6A1
Plaats: Hilversum
Begeleider: Mevrouw E. van Zwol
Datum: 11 december 2006

Inhoudsopgave:

1.0	Inleiding	3
	1.1 Inleiding	3
	1.2 Hoofd- en deelvragen	4
2.0	Wat houdt jeugdcriminaliteit in.	5
	2.1 Definitie	5
	2.2 Verschillende vormen	5
	2.3 Cijfers	6
	2.4 Conclusie	8
3.0	Wat zijn de oorzaken van jeugdcriminaliteit.	10
	3.1 Protectieve factoren en risicofactoren	10
	3.2 Biologische factoren	11
	3.3 Persoonlijkheidskenmerken	12
	3.4 Conclusie	13
4.0	Welke straffen en behandelingen worden er gegeven.	14
	4.1 Het nieuwe strafrecht	14
	4.2 STOP-reactie	14
	4.3 Lichte straffen	15
	4.4 Zware straffen	15
	4.5 Conclusie	16
5.0	Wat zijn de recidive en wat is de oorzaak daarvan?	17
	5.1 Onderzoek naar recidive	17
	5.2 Verklaring van deze recidive	18
	5.3 Conclusie	18
6.0	Wat is de opvatting van de specialisten?	19
	6.1 Inleiding	19
	6.2 Oorzaak recidive volgens mw. Smits	19
	6.3 Oplossing recidive volgens mw. Smits	20
	6.4 Werkwijze van Den Engh	21
	6.5 Oorzaak en oplossing recidive volgens dhr. Wiltshut	22
	6.6 Conclusie	23
7.0	Wat is de opvatting in de politiek over jeugdcriminaliteit?	24
	7.1 Inleiding	24
	7.2 Staatkundig Gereformeerde Partij	24
	7.3 Christen Unie	24
	7.4 Partij van de Vrijheid	24
	7.5 Groen links	24

7.6	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	25
7.7	Christen Democratisch Appèl	25
7.8	Conclusie	25
8.0	Conclusie: Welke straffen worden er gegeven en werken deze straffen?	26
8.1	Conclusie	26
8.2	Oplossing	27
9.0	Dankbetuiging	29
10.0	Bijlagen	30
10.1	Bijlage 1, vragenlijst Tilburg	30
10.2	Bijlage 2, vragenlijst Den Engh	31
11.0	Bronvermelding	32

1.0 Inleiding

1.1 Inleiding

Elke week word je wel geconfronteerd met berichten over jeugdcriminaliteit. Een 12-jarige kinderverkrachter, een ontsnapte jeugdtbs'er, jongeren die met vuurwerk hebben geëxperimenteerd en naar HALT worden gestuurd, geweld tijdens uitgaan, hangjongeren. Ook om je heen zie je tekenen van jeugdcriminaliteit, vernielde bushokjes, graffiti, opstootjes tijdens uitgaan, digitaal pesten.

Het lijkt wel alsof de jeugd van tegenwoordig ontspoord is. Alsof iedere jongere tijdens de puberteit minstens een keer een strafbaar feit begaat.

Is dit zo? En wat is nou eigenlijk jeugdcriminaliteit? Wanneer ben je een echte crimineel en wanneer is jeugdcriminaliteit een uiting van puberaal gedrag en dus van voorbijgaande aard?

Een volgend interessant punt is hoe jeugdcriminaliteit ontstaat. Komen jeugdcriminelen voornamelijk uit bijvoorbeeld achterstands- en allochtone gezinnen?

En misschien wel de meest nijpende vraag: wat wordt er gedaan aan de jeugdcriminaliteit? Hoe wordt jeugdcriminaliteit aangepakt en hoe worden jeugdcriminelen geholpen?

Dit zijn allemaal onderwerpen die aan bod komen in ons werkstuk. De hoofdvraag die we uiteindelijk willen beantwoorden is, wat wordt er gedaan om jeugdcriminelen te straffen/helpen en werkt het huidige systeem?

Om deze hoofdvraag te beantwoorden, hebben wij een aantal deelvragen opgesteld (zie volgende bladzijde). Als eerste zullen we uitleggen wat jeugdcriminaliteit inhoudt en welke vormen van jeugdcriminaliteit er zijn. Ook zullen we enkele cijfers geven om aan te geven wat de omvang is van de jeugdcriminaliteit in Nederland. Vervolgens zullen we ingaan op de verschillende oorzaken van jeugdcriminaliteit. Als laatste zullen we uiteenzetten welke straffen er worden gegeven, welke hulp er wordt verleend en of dit werkt, of er veel recidive is.

Na het literatuuronderzoek, zijn wij 'het veld' ingegaan. We hebben hiervoor een aantal specialisten geïnterviewd. We hebben aan de Universiteit van Tilburg gesproken met mevrouw Smits, zij is een onderzoekster en lector jeugdrecht en –criminaliteit. Daarna zijn we op bezoek geweest bij justitiële jeugdinrichting Den Engh, daar hebben we gesproken met de heer Wiltschut, het hoofd PR en communicatie. Met de aldus verkregen informatie zullen we ingaan op wat de verschillende instanties en specialisten vinden van het huidige systeem van straffen. Verder hebben wij ons verdiept in de verschillende standpunten van de politieke partijen ten opzichte van de eventuele kritiek van de verschillende instanties.

Nadat de hoofdvraag is beantwoord, zullen wij een aantal suggesties doen met betrekking tot de behandeling van delinquenten.

Om het onderwerp en onderzoek voor onszelf niet te complex te maken hebben we van tevoren een aantal deelonderwerpen geëlimineerd uit het onderzoek. Zo hebben we ons tijdens het onderzoek niet bezig gehouden met de bestaande preventie die er is om jeugdcriminaliteit te voorkomen. Ook gaan we niet diep in op een van de grote groepen binnen de jeugdcriminaliteit, de allochtonen.

Naast dit werkstuk hebben we ons onderzoek ook gepresenteerd. Voor deze presentatie hebben we veel beeldmateriaal verzameld. Zo hebben we een aantal documentaires over jeugdcriminaliteit en de problemen binnen justitiële jeugdinrichtingen gevonden. Onder andere een aflevering van Zembla, Netwerk en een aantal afleveringen van "Van Etter Tot Engel". Ook hebben we ons gesprek met mevrouw Smits vastgelegd.

Van dit materiaal hebben we een korte flitsend filmpje gemaakt waarin duidelijk de probleemstelling van ons onderzoek wordt uitgelegd. Met deze film zijn we onze presentatie begonnen, waardoor het voor alle toehoorders meteen duidelijk was waar ons onderzoek om draait.

Maar waarom hebben we nou juist dit onderwerp gekozen en niet bijvoorbeeld een geschiedenisonderwerp? Jeugdcriminaliteit is een actueel onderwerp en een onderwerp dat dicht bij ons ligt. Het is iets wat je zo op straat tegen kunt komen bijvoorbeeld tijdens uitgaan. We kunnen ons dus makkelijker verplaatsen in verschillende meningen en situaties. Bovendien zijn we allebei erg geïnteresseerd in sociale onderwerpen. We wilden graag een onderwerp kiezen dat we allebei interessant vinden en dat in een redelijke mate past bij de studie die we volgend jaar willen gaan volgen. Marieke wil graag pedagogische wetenschappen gaan studeren en Matty rechten. In dit onderwerp komen onze beide interesses samen, waardoor we dus allebei met plezier aan het onderwerp kunnen werken.

1.2 Hoofd- en deelvragen

Hoofdvraag: Wat wordt er gedaan om jeugdcriminelen te straffen/helpen en werkt het huidige systeem?

Deelvraag 1: Wat houdt jeugdcriminaliteit in?

Deelvraag 2: Welke vormen van jeugdcriminaliteit zijn er?

Deelvraag 3: Wat is de omvang van jeugdcriminaliteit in Nederland?

Deelvraag 4: Wat zijn de oorzaken van jeugdcriminaliteit?

Deelvraag 5: Welke straffen worden er gegeven en welke hulp wordt er verleent?

Deelvraag 6: Wat is de effectiviteit van de hulp? (*dus wat zijn de recidive?*)

Deelvraag 7: Wat is de oorzaak hiervan? (*dus de oorzaak van de recidive?*)

Deelvraag 8: Wat vinden betrokken instanties hiervan?

Deelvraag 9: Wat zou er volgens deze instanties moeten veranderen?

Deelvraag 10: Wat vinden de politieke partijen van dit probleem?

Deelvraag 11: Wat is onze mening over de hulp/straffen en wat zou er volgens ons moeten veranderen?

2.0 Wat houdt jeugdcriminaliteit in.

Er zijn vele definities van jeugdcriminaliteit te bedenken. Het is een vaag begrip. Volgens de Dikke van Dale¹ is jeugdcriminaliteit: misdaden, door jonge mensen begaan.

Maar wanneer is iets nu criminaliteit en wat verstaan we onder jeugd?

2.1 Definitie

In het algemeen is jeugd de groep met een leeftijd van tien tot vijftientig jaar. Voor het strafrecht is dit begrip veel te breed. Jeugd is volgens het jeugdstrafrecht de groep van twaalf tot achttien jaar.

De groep onder de twaalf jaar, de zogenaamde twaalf-minners, zijn kinderen. Kinderen hebben geen strafrechtelijke verantwoordelijkheid en kunnen niet vervolgd worden. Als een twaalf-minner wordt aangehouden door de politie wordt er geen proces-verbaal opgemaakt en krijgt het kind dus geen strafblad. De groep jongeren van achttien tot vierentwintig jaar wordt gerekend tot de jongvolwassenen. Deze jongvolwassenen worden in het algemeen berecht volgens het volwassenenstrafrecht. Er kan een uitzondering worden gemaakt en een achttien of negentienjarige kan volgens het jeugdrecht worden berecht. In de praktijk komt dit echter nauwelijks voor.

De groep jongeren tussen de twaalf en achttien jaar wordt berecht volgens het jeugdrecht. In sommige gevallen wordt ook bij deze groep een uitzondering gemaakt. Een zestien- of zeventienjarige kan berecht worden volgens het volwassenenrecht.

De definitie van jeugd die bij dit onderzoek van toepassing is, is dus de groep twaalf- tot achttienjarigen, omdat wij onderzoek doen naar het jeugdstrafrecht.

2.2 Verschillende vormen

Criminaliteit is een heel breed begrip. De jongen die, opgejut door zijn vrienden, iets vernield en verder nooit meer in aanraking met de politie komt, valt onder de jeugdcriminaliteit. De jonge overvaller die in zijn jeugd al meerdere keren in aanraking is gekomen met justitie en steeds ernstigere delicten pleegt, valt onder diezelfde jeugdcriminaliteit. Toch zijn dit twee heel verschillende gevallen, die dus ook een heel andere aanpak nodig hebben. Op deze aanpak komen we terug in het volgende hoofdstuk, maar om tot die aanpak te komen is eerst een goede scheiding tussen verschillende soorten criminaliteit nodig.

In 1997 heeft Terpstra² jeugdcriminaliteit in vijf categorieën ingedeeld:

1. Jongeren met probleemgedrag maar nog geen delictgedrag.
2. "First offenders": Jongeren bij wie delinquent gedrag als een incident wordt beschouwd. Voor deze jongeren volgt verwijzing naar HALT, waar ze een alternatieve straf krijgen, die verband houdt met het delict.
3. Jongeren met licht delict gedrag, waarbij een procesverbaal wordt opgemaakt, waarna heenzending volgt.
4. Jongeren die ernstige of veelvuldig delicten plegen. Bij deze jongeren wordt doorgaans vroeg hulp geboden.
5. Jongeren die enige tijd in detentie hebben doorgebracht en weer terugkeren in de samenleving.

---

¹ Grote van Dale, onder J.

² J. van Acker, bladzijde 32.

Deze vijf categorieën kun je verder verdelen in kickgedrag en harde-kern - jongeren.

De eerste categorie jongeren vallen nog niet onder jeugdcriminaliteit. Dit is een risicogroep die, als er niet opgelet wordt, zich in de toekomst waarschijnlijk schuldig zullen maken aan overtredingen.

De tweede en derde categorie van Terpstra passen binnen de term kickgedrag. Kickgedrag is bijvoorbeeld joyriding, kleine diefstallen en vooral vandalisme. Een ander woord voor kickgedrag is gelegenheidscriminaliteit. Gelegenheidscriminaliteit wordt gezien als een vorm van tijdverdrijf. Kickgedrag komt voort uit verveling. Bovendien is de dader van een delict 'cool' en hoort bij de groep. Vooral jongens³ maken zich schuldig aan gelegenheidsdelinquentie, om indruk te maken op de meisjes en als sensatiezucht. Bij kickgedrag is het vooral belangrijk dat de politie snel en adequaat handelt, zodat de jongeren niet het idee krijgen dat ze ongestraft overtredingen kunnen maken.

Bij een kleine groep van de jongeren die worden opgepakt voor kickgedrag heeft het handelen van de politie geen invloed. Zij gaan door met het plegen van delicten en gaan ook steeds ernstigere delicten plegen. Dit is de harde kern, de vierde en vijfde categorie van Terpstra. De delicten die ze plegen krijgen steeds meer een structureel en instrumenteel karakter. Dat betekent dat de overtredingen geen incidenten zijn, maar een leefpatroon wordt van de jongere en dat bovendien de delicten een doel hebben. De jongere maakt een afweging hoe groot de kans is dat hij gepakt wordt en hoeveel het hem oplevert. Het zijn dus geen kleine diefstallen, maar het wordt bijna een soort levensonderhoud. Anders gezegd, de daders zien het contact met justitie als een bedrijfsrisico.

Uit onderzoek is gebleken dat deze jeugdige delinquenten veel meer psychiatrische stoornissen vertonen dan andere jongeren in dezelfde leeftijd. Een klein deel van de harde kern heeft zulke ernstige psychiatrische stoornissen dat zij psychopathologische jeugddelinquenten worden genoemd.

2.3 Cijfers

We weten nu wat jeugdcriminaliteit is en welke vormen er bestaan. Maar waarom is jeugdcriminaliteit dan een zodanig probleem voor Nederland dat wij daar zoveel aandacht aan willen besteden in dit onderzoek? Nu volgen eerst een aantal cijfers over jeugdcriminaliteit in Nederland.

In 1907 stond in de Winkler Prins⁴ het alarmerende bericht dat de jeugdcriminaliteit tussen 1894 en 1903 met 35 procent gestegen was.

Van 1960 tot en met 1980 is de criminaliteit echter met 600 procent gestegen en de vernielingen zijn tussen 1970 en 1980 met 675 procent gestegen.

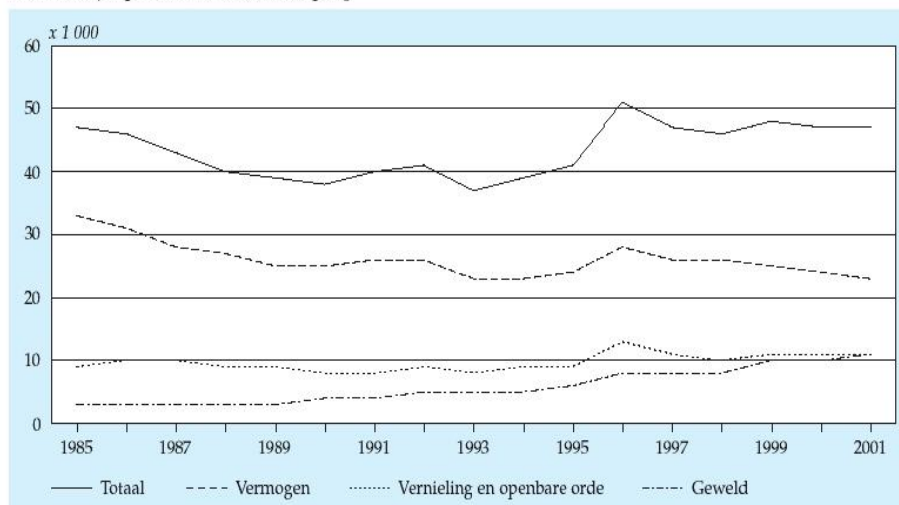
---

³ W.J.M. de Haan, bladzijde 23.

⁴ J. van Acker, bladzijde 11.

Aantal minderjarige verdachten in 2001

6.4 Minderjarige verdachten naar delictgroep

Bron: CBS - Politiestatistiek.

In 2001 werden er 47.090 jongeren verhoord door de politie wegens een misdrijf. Hiervan is 60 procent van de jeugd opgepakt wegens kickgedrag. 4,5 procent van deze jeugd gaat door met het plegen van delicten en behoort tot de harde kern.

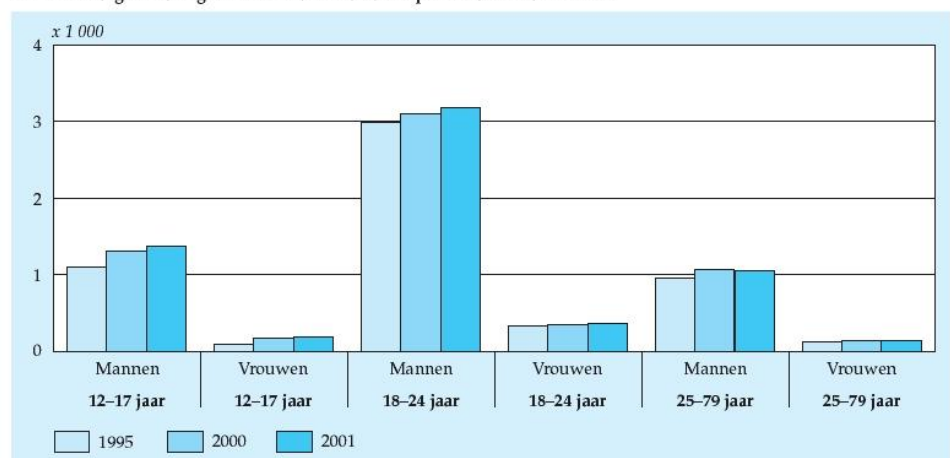
Vergeleken met 1985 is jeugdcriminaliteit in het algemeen toegenomen⁵. In 2001 was 50 procent van de delicten zijn vermogensdelicten, dit is ook de enige groep delicten die de afgelopen jaren is afgenomen. In 1985 waren er nog 33.000 verdachten van vermogensdelicten, ten opzichte van 23.000 in 2001.

25 procent van de delicten zijn geweldsdelicten. In 2001 werden er 11.000 jongeren verdacht van geweldsdelicten. Dit is een verdubbeling ten op zicht van 1985. De laatste 25 procent van de delicten behoren tot vernieling en andere misdrijven tegen de openbare orde, dit is 16 procent hoger dan in 1985.

Aantal schuldigverklaringen in 2001

Per 100.000 inwoners waren er in 2001 zo'n 1500 schuldigverklaringen aan jongeren. Dit zijn er zo'n 300 meer dan in 1995. Op de 16 miljoen mensen zijn dit 240.000 schuldigverklaringen

6.10 Schuldigverklaringen in rechtbankstrafzaken per 100 duizend inwoners

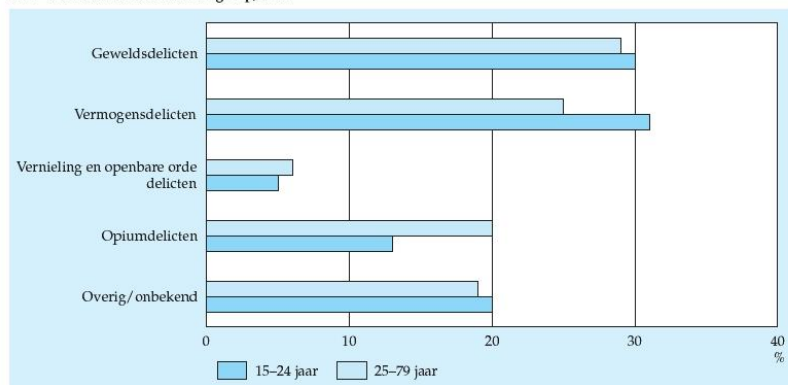
Bron: CBS - Rechtbankstrafzaken.

⁵ Jeugd 2003, cijfers en feiten, bladzijde 133

Soorten delicten

6.12 Gedetineerden naar delictgroep, 2001

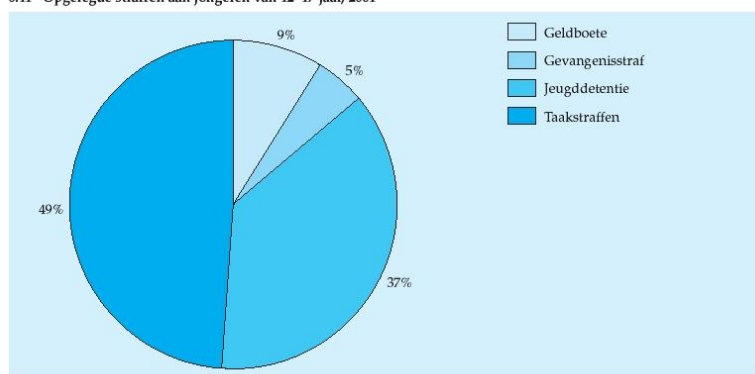
Bron: CBS - Gevangenisstatistiek.

De gevangenisstraffen werden voor verschillende delicten opgelegd. 30 procent van de gevangenisstraffen was voor gewelddelicten. 25 procent voor vermogensdelicten en ongeveer 6 procent voor vernieling van de openbare orde.

Soorten straffen in 2001

Er werden verschillende straffen opgelegd. 49 procent van de opgelegde straffen waren taakstraffen. 37 procent van de straffen bestond uit jeugddetentie. 5 procent was detentie of een pij-maatregel. 9 procent van de straffen was een geldboete.

6.11 Opgelegde straffen aan jongeren van 12-17 jaar, 2001

Bron: CBS - Rechtbankstrafzaken.

Aantal jongeren met een pij-maatregel

In 2001 zaten er in totaal 352 jeugdigen in een behandelingsrichting met een pij-maatregel, dit is detentie met extra behandeling. In 2006⁶ waren dit er 650. Dat is een toename van 85 procent. In 2002 zijn er 156 pij-maatregelen opgelegd en in 2005 zelfs 215. In de meeste gevallen, meer dan 80 procent, wordt de pij-maatregel voor 6 jaar opgelegd. In totaal zaten er in de justitiële inrichtingen in Nederland in 2006 2.382 jongeren, dit zijn jongeren met een pij-maatregel of met gewone detentie.

2.4 Conclusie

Zoals in de cijfers te zien is, is jeugdcriminaliteit in de afgelopen eeuw alleen maar gestegen. Deze verdachten kosten niet alleen nu de maatschappij geld, maar ook in de toekomst. Er is namelijk gebleken dat de harde kern jeugdcriminelen van nu de harde kern van de toekomstige criminaliteit vormt. Per jaar kost criminaliteit de samenleving ongeveer 1.300 euro per hoofd van de bevolking. Een klein rekensommetje laat zien dat criminaliteit ongeveer 208 miljard euro per jaar kost. Door jeugdcriminaliteit op een zo vroeg mogelijke leeftijd aan te pakken, kunnen we dus ook de criminaliteit in Nederland verminderen en zo op ten duur zelfs geld besparen.

⁶ B.S.J. Wartna, Jong vast: een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen.

Bovendien komt jeugdcriminaliteit vaak voort uit complexe problemen bij de jongeren thuis, op school of door andere (biologische) problemen. We gaan hier in hoofdstuk drie nog uitgebreid op in.

Vaak wordt de jongere onterecht zwaar gestraft voor een daad waar hij eigenlijk zelf het slachtoffer van is. Zo zijn zware jeugdcriminelen vaak ontspoorde jongeren doordat er bijvoorbeeld thuis veel problemen zijn, de ouders zijn gescheiden, hebben altijd veel conflicten gehad waarbij het kind betrokken werd. Door zulke situaties voelen jongeren zich vaak ongewenst en nemen de schuld van de problemen op zich. Hierdoor gaan ze delicten plegen om bijvoorbeeld grip te krijgen op situaties die zij wel in de hand hebben. Dit zijn eigenlijk heel trieste gevallen.

Het is dus belangrijk dat deze jongeren een goede opvang krijgen en zo hun problemen op kunnen lossen en achter zich laten.

3.0 Wat zijn de oorzaken van jeugdcriminaliteit.

3.1 Protectieve factoren en risicofactoren

Er zijn vele factoren en oorzaken die ervoor zorgen dat een jongere in de jeugdcriminaliteit belandt. Maar er zijn ook vele factoren die ervoor zorgen dat een grote meerderheid van de jeugd niet in de jeugdcriminaliteit belandt. Deze verschillende factoren heten risico factoren en protectieve factoren.

Risicofactoren zijn factoren die, als ze aanwezig zijn, ervoor zorgen dat bepaalde slechte eigenschappen, zogenaamd antisociaal gedrag, worden ontwikkeld of bepaalde goede eigenschappen juist niet worden ontwikkeld, wat ook antisociaal gedrag veroorzaakt.

Risicofactoren kunnen in de omgeving van een kind aanwezig zijn of in het kind zelf. Drie belangrijke risicofactoren zijn¹:

- problematische gezinsrelaties, zoals een gebrekkige gezinsrelatie of problemen met relaties tussen verschillende familieleden;
- gebrekkige opvoedingsmethoden, zoals te weinig toezicht of inconsequent optreden van de ouders;
- problemen bij de ouders, zoals alcohol- of drugsgebruik of psychische problemen.

Door deze voorbeelden wordt al duidelijk dat binnen het gezin veel risicofactoren voor kunnen komen.

Protectieve factoren zijn factoren die de kans op de ontwikkeling van slechte eigenschappen verminderen en de ontwikkeling van goede eigenschappen stimuleren.

Een aantal veel voorkomende protectieve factoren zijn:

- positieve relaties met leeftijdsgenoten;
- goede schoolprestaties;
- een behoorlijke vrijetijdsbesteding;
- een positieve relatie met autoriteitsfiguren.

Risicofactoren en protectieve factoren staan niet op zichzelf. Ze komen vaak gecombineerd voor. Bovendien kun je niet per definitie vaststellen welke de risicofactoren en welke de protectieve factoren zijn. Bijvoorbeeld:

- Gezin A woont in een achterstandswijk in Den Haag waar veel criminaliteit voorkomt. Het opleidingsniveau is laag en de kans op goede scholing is gering. Maar het gezin is heel hecht, communiceert goed en de ouders geven de kinderen goede normen en waarden mee.

- Gezin B woont in een rijtjeshuis in het Gooi. Het is een nette buurt met veel sociale controle en weinig criminaliteit. Er zijn veel goede scholen in de buurt en de ouders verdienen goed. Echter, de ouders van de kinderen hebben veel conflicten waar de kinderen vaak bij worden betrokken. De ouders scheiden uiteindelijk en het volgende conflict ontstaat over waar de kinderen gaan wonen.

Deze twee voorbeelden geven aan dat de plaats waar bepaalde factoren voorkomen niet vast hoeft te liggen. In voorbeeld één liggen de protectieve factoren binnen het gezin en de risicofactoren buiten het gezin. In het tweede voorbeeld is het precies andersom.

Bij elke situatie moeten dus eigenlijk de unieke factoren voor het kind op een rijtje worden gezet en de risicofactoren en protectieve factoren tegen elkaar af worden gewogen.

Er bestaan verschillende verbanden en relaties tussen de protectieve en risicofactoren.

Het is altijd een combinatie van risicofactoren die zorgt dat een kind zich antisociaal ontwikkelt en in de jeugdcriminaliteit terecht komt. Zo heeft onderzoek² aangetoond dat

---

¹ J. van Acker, bladzijde 59.

² J. van Acker, bladzijde 60

jongens die stelen en vechten een grotere kans hebben om jeugddelinquent te worden dan jongens waar maar een van beiden voorkomt. Ook is aangetoond³ dat de combinatie van leer- en gedragsproblemen een groter risico vormt. Dit is te verklaren doordat beide voorbeelden een combinatie van openlijk antisociaal gedrag en verborgen antisociaal gedrag. Deze twee gedragingen versterken elkaar namelijk in hun ontwikkeling.

Ook hoeft het niet te betekenen dat het kortdurend voorkomen van een risicofactor meteen zorgt voor de ontwikkeling van antisociaal gedrag. De meeste risicofactoren moeten langer aanwezig zijn voordat ze gaan werken. Andersom is dit ook het geval.

Risicofactoren hebben niet op iedere jongere hetzelfde effect. Iedere jongere ontwikkelt zich op een andere manier. Zo heeft Loeber⁴ een driedeling gemaakt:

- Sommige jongeren ontwikkelen zich naar fysiek geweld, stelen en drugsgebruik. Deze groep jongeren heeft al op vroege leeftijd gedragsproblemen als hyperactiviteit en impulsiviteit. Deze kinderen hebben weinig sociale vaardigheden en leerproblemen.
- Sommige jongeren ontwikkelen zich naar stelen en drugsgebruik. Dit zijn wel antisociale maar geen agressieve gedragingen. Bij deze jongeren duiken problemen pas later op. Ze zijn vaak populair en hebben een goede relatie met hun ouders. De enige leerproblemen die er kunnen zijn, zijn het weigeren van schoolwerk.
- Sommige jongeren ontwikkelen zich naar drugsgebruik. Bij deze jongeren komen de problemen pas in de puberteit. Er zijn vaak geen duidelijk oorzaken.

Door onderzoek⁵ is duidelijk geworden dat alle kinderen periodes hebben waarin ze kwetsbaar zijn voor de risicofactoren. Bijna alle kinderen zijn op jonge leeftijd in meer of mindere mate agressief. Een groot deel van deze kinderen ontgroeit dit vanzelf. Maar kinderen die in deze periode bloot worden gesteld aan risicofactoren zullen deze agressiviteit houden. Daaruit blijkt dus dat jonge kinderen in een kwetsbare periode zitten, omdat ze dan zich aan het ontwikkelen zijn en twee paden in kunnen slaan, de sociale en de antisociale. Ook slechte resultaten op school kunnen ervoor zorgen dat kinderen meer ontvankelijk zijn voor risicofactoren.

3.2 Biologische factoren

De risicofactoren die we hierboven hebben besproken zijn allemaal factoren die te maken hebben met de omgeving van de jongere of de sociale problemen van een jongere, zoals leerachterstanden. Maar er zijn ook verschillende biologische factoren die invloed kunnen hebben op de antisociale ontwikkeling van een jongere. We zullen een aantal belangrijke biologische verklaringen uitleggen.

Genetische factoren.

Genetische factoren zijn de erfelijke eigenschappen die je van je ouders meekrijgt. Om de invloed van genetische factoren te bepalen zijn er verschillende onderzoeken gedaan. Een voorbeeld van een dergelijk onderzoek is die naar tweelingen. Uit dat onderzoek⁶ blijkt dat als bij een eenige tweeling de een crimineel is, er 50 procent kans is dat de ander dat ook is. Bij twee-eiige tweelingen echter, is die kans maar 20 procent. Deze resultaten zouden dus kunnen bevestigen dat genetische factoren bepalen of je wel of geen crimineel wordt. Maar er zijn ook vele onderzoeken die niet tot deze resultaten komen.

---

³ J. van Acker, bladzijde 60

⁴ J. van Acker, bladzijde 61

⁵ Loeber, 1990. J van Acker, bladzijde 62

⁶ Fisbein, 1990. J van Acker, bladzijde 86

Een ander onderzoek⁷ is gedaan naar adoptiekinderen. Hieruit is gebleken dat, als de adoptie ouders en biologische ouders niet-crimineel zijn, er 13,5 procent kans is dat het adoptiekind crimineel wordt. Als de adoptieouder crimineel is, is er 14,7 procent kans dat het kind crimineel wordt. Als de biologische ouder crimineel is, is er 20 procent kans het kind crimineel wordt. Als de adoptieouders en biologische ouders crimineel zijn, is er 24,5 procent kans dat het adoptiekind crimineel wordt.

Deze beide onderzoeken wijzen uit dat er een verband bestaat tussen genetische factoren en crimineel gedrag. Er kan niet met zekerheid gezegd worden dat genetische factoren alleen invloed hebben op de ontwikkeling van crimineel gedrag. Het meeste materiaal dat wordt geleverd bevestigt echter wel dat crimineel gedrag een gevolg is van én genetische factoren én risicofactoren in de omgeving.

Biochemische stoffen.

Genen zorgen voor neurologische en hormonale processen. Deze processen zorgen weer voor de vorming van bepaalde enzymen. Enzymen regelen op hun beurt weer het niveau van neurotransmitters. Al deze biochemische stoffen hebben invloed op het gedrag van jongeren. Door bepaalde enzymen worden baby's rustelozener en actiever. Deze enzymen beïnvloeden de impulsiviteit van jongeren, ze zorgen voor sensatiezoekend en riskant gedrag wat ook slechte schoolprestaties tot gevolg kan hebben.

Neurotransmitters zijn chemische substanties die zorgen voor het doorgeven van prikkels tussen de verschillende zenuwcellen. Als er van bepaalde neurotransmitters te veel of te weinig zijn, wordt deze communicatie verstoord. Hierdoor komen bepaalde prikkels nooit aan. Waardoor bijvoorbeeld agressief gedrag niet genoeg wordt afgeremd of impulsieve neigingen niet worden onderdrukt.

Hormonen zorgen voor bijvoorbeeld het verschil tussen mannen en vrouwen. Doordat de mannelijke foetus aan testosteron wordt blootgesteld wordt het zenuwstelsel zo beïnvloed dat agressief gedrag dominant wordt.

Ook is het belangrijk om te bedenken bij deze factoren, dat het voorkomen van deze stoffen bij iemand niet meteen betekent dat zo iemand dan crimineel wordt. Andere progressieve factoren kunnen weer zorgen voor positieve invloeden, waardoor deze gedragingen niet of minimaal tot uiting komen.

3.3 Persoonlijkheidskenmerken

Naast sociale invloeden en biologische factoren zijn er ook nog persoonlijkheidskenmerken die invloed hebben op crimineel gedrag.

Een moeilijk temperament wordt omschreven als een onregelmatig slaap- en eetpatroon, moeilijk kunnen omgaan met omgevingsveranderingen en frequente negatieve gemoedsomstandigheden. Dit betekent eigenlijk dat iemand met een moeilijk temperament niet goed tegen veranderingen kan en zichzelf niet goed in de hand heeft, dus weinig zelf controle heeft.

Uit onderzoek⁸ is gebleken dat kinderen met aandachtstekorten en een moeilijk temperament vaker antisociaal gedrag vertonen dan kinderen met aandachtstekorten zonder een moeilijk temperament. Je kunt een moeilijk temperament niet los zien van sociale invloeden, het één beïnvloedt altijd het ander.

Uit vele⁹ onderzoeken blijkt dat een lagere intelligentie vaak voorkomt bij delinquenten.

---

⁷ Mednick, 1984. J. van Acker, bladzijde 87

⁸ Loeber, 1991. J. van Acker, bladzijde 97

⁹ J. van Acker, bladzijde 98

Dit betekent niet automatisch dat de lage intelligentie zelf leidt tot delinquentie. Minder intelligente kinderen spijbelen vaker dan intelligente kinderen, hierdoor hebben ze meer de gelegenheid om delicten te plegen. Daarnaast hebben minder intelligente kinderen vaak ook zwakbegaafde ouders, hierdoor is er een minder goede opvoeding.

Bovendien leidt een lage intelligentie vaak tot mislukken op school, met als gevolg een lage zelfwaardering, veel frustratie en dus agressie.

3.4 Conclusie

Er zijn dus drie belangrijke factoren die zorgen voor een verhoogde kans op antisociaal gedrag, en dus de kans op jeugdcriminaliteit. Sociale invloeden, biologische factoren en persoonlijkheidskenmerken. Je kunt deze drie factoren niet los van elkaar zien. Ze hebben met elkaar te maken en beïnvloeden elkaar, ze zorgen samen voor de negatieve of positieve ontwikkeling van een kind.

4.0 Welke straffen en behandelingen worden er gegeven.

4.1 Het nieuwe strafrecht

In 1995 is het nieuwe jeugdstrafrecht ingevoerd. In dit jeugdstrafrecht zijn strengere straffen opgenomen voor de jeugdige delinquenten. De oude tuchtschool en straf van arrest zijn vervangen door jeugddetentie. De maximale duur van jeugddetentie is twee jaar voor zestien- en zeventienjarigen en twaalf maanden voor twaalf- tot en met vijftienjarigen. Dit is verdubbeld ten opzichte van de tuchtschoolstraf, die maximaal zes maanden was. Ook de jeugd-tbr (terbeschikkingstelling aan de regering) is vervangen door Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ). De maximale duur van deze maatregel is vier jaar of zes jaar bij een gebrekkige ontwikkeling of psychische stoornis. Deze behandeling eindigt niet automatisch op eenentwintigjarige leeftijd, wat eerst wel zo was.

In het nieuwe strafrecht is er ook een passende reactie gekomen voor 12-minners die een strafbaar feit hebben gepleegd, maar nog niet vervolgd mogen worden, de STOP-reactie. Bovendien heeft de HALT-afdoening in het nieuwe strafrecht een justitiële titel gekregen. Dat betekent dat deze alternatieve afdoening, nu in de wet is vastgelegd.

In het tweede hoofdstuk hebben we de vijf categorieën van Terpstra geïntroduceerd:

1. Jongeren met probleemgedrag maar nog geen delictgedrag.
2. “First offenders”: Jongeren bij wie delinquent gedrag als een incident wordt beschouwd. Voor deze jongeren volgt verwijzing naar HALT, waar ze een alternatieve straf krijgen, die verband houdt met het delict.
3. Jongeren met licht delict gedrag, waarbij een procesverbaal wordt opgemaakt, waarna heen-zending volgt.
4. Jongeren die ernstige of veelvuldig delicten plegen. Bij deze jongeren wordt doorgaans vroeg hulp geboden.
5. Jongeren die enige tijd in detentie hebben doorgebracht en weer terugkeren in de samenleving.

De tweede categorie krijgt in het nieuwe strafrecht een HALT-afdoening of een boete. De laatste drie categorieën zullen jeugddetentie of een PIJ-maatregel krijgen, afhankelijk van de ernst van het delict. De eerste categorie heeft nog geen delict gepleegd en kan daarom niet ingedeeld worden bij een van voornoemde straffen. Deze categorie staat wel bij de indeling van Terpstra, omdat het een belangrijke doelgroep is om jeugdcriminaliteit te voorkomen.

4.2 STOP-reactie

Kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar kunnen niet vervolgd en berecht worden. Ze kunnen echter wel strafbare feiten begaan. Het nieuwe jeugdstrafrecht is er grotendeels op gericht om jeugdcriminaliteit al zo vroeg mogelijk in de kiem te smoren. Daarom is er tegelijk met het nieuwe jeugdstrafrecht ook de STOP-reactie ingevoerd. De STOP-reactie is er op gericht kinderen die een lichte overtreding begaan, als “fikkie stoken”, illegaal vuurwerk of baldadig gedrag, aan te pakken. De reactie bestaat uit bijvoorbeeld een bordspel of een rollenspel. Ook kan er gedacht worden aan een gesprek of excuses aanbieden aan het slachtoffer. Een STOP-reactie duurt maximaal tien uur en mag geen echt werk bevatten zoals bij een HALT-afdoening. Het andere verschil met een HALT-afdoening is dat de ouders ermee in moeten stemmen. De ouders kunnen ook om een STOP-reactie vragen als de kinderen ontkennen. De STOP-reactie wordt uitgevoerd door een HALT-bureau.

4.3 Lichte straffen

Het eerste HALT-bureau is opgericht in 1981 om vandalisme te bestrijden. Vandalisme was namelijk een te licht delict om het te vervolgen, maar te zwaar om het bij een waarschuwing te laten. HALT is de afkorting van Het Alternatief. Het doel van HALT was om de jongeren hun vernielingen te laten herstellen als compensatie. De HALT-projecten werden al snel uitgebreid om ook andere delicten aan te pakken. In 1988 werden er al 2.000 jongeren doorverwezen naar HALT en in 1996 al meer dan 21.000. Er zijn nu meer dan 64 HALT-bureaus.

HALT is een van de bekendste diversificatieprogramma's, waarbij geprobeerd wordt in te grijpen en via alternatieve straffen de jongeren buiten het strafrechtelijke circuit te houden. Bij lichte delicten wordt dit beperkt tot een gesprek met de jongere in het bijzijn van de ouders. Bij iets zwaardere delicten wordt een alternatieve straf of het volgen van een verplichte training opgelegd. Dit wordt gedaan om de ongunstige effecten van gerechtelijke procedures te vermijden. Hierdoor zal bijvoorbeeld de zelfwaardering kunnen worden aangetast of komt de jongere in contact met andere, zwaardere delinquenten, wat een ongunstige invloed op hen kan hebben.

Diversificatieprogramma's zijn gebaseerd op de volgende theorieën:

- De social labeling-theorie. Op het moment dat een delinquent in het justitiële systeem terecht komt krijgt het een label op zich. Belangrijke personen uit zijn omgeving kunnen ervan overtuigd raken dat diegene een echte crimineel is en diegene geen kansen meer geven om zich te bewijzen, waardoor diegene sneller zal terugvallen. Door lichte criminelen buiten dit circuit te houden probeert men recidive te voorkomen.
- Externe factoren van criminaliteit. Hierbij gaat men ervan uit dat vooral de omgeving invloed heeft op crimineel gedrag. Door bijvoorbeeld sociale trainingen worden deze invloeden verminderd en leert de jongere van nieuwe kansen gebruik te maken.

4.4 Zware straffen

Zwaardere criminelen krijgen jeugddetentie of een PIJ-maatregel.

Jeugddetentie wordt opgelegd door de kinderrechter. De delinquent wordt dan geplaatst in een opvanginrichting. Dit is niet alleen een gevangenisstraf, maar ook een behandeling waarbij de jongere wordt geholpen zich te ontwikkelen.

De PIJ-maatregel wordt ook opgelegd door de jeugdrechter. Is de PIJ-maatregel korter dan zes maanden, dan legt de jeugdrechter deze zelf op. Duurt de PIJ-maatregel langer dan zes maanden, dan wordt die opgelegd door een meervoudige kamer, waar de jeugdrechter wel deel van uitmaakt. Dan wordt de delinquent geplaatst in een behandelinrichting. Daar krijgt de delinquent een intensieve behandeling om herhaling van het misdrijf te voorkomen. Deze straf wordt alleen opgelegd bij zware misdrijven. Voordat een PIJ-maatregel wordt opgelegd wordt er een pro justitia onderzoek gedaan door twee onafhankelijke personen, die beslissen of een behandeling noodzakelijk is en welke behandeling passend is.

Twee voorbeelden van de behandelingen die worden gegeven in een behandelinrichting zijn:

- Cognitieve gedragstherapie. Deze therapie is gebaseerd op de gedachten van de delinquent. Hoe denkt de delinquent, hoe ziet hij de wereld, wat zijn zijn normen en waarden, hoe lost hij problemen op? Bij delinquenten is de cognitieve ontwikkeling onderontwikkeld en tijdens de therapie wordt geprobeerd deze vaardigheden aan te leren. Belangrijke leerdoelen zijn bijvoorbeeld het beheersen van emoties of het zich in een ander kunnen verplaatsen.
- Multisystemic therapy. Bij deze therapie gaat men ervan uit dat delinquentie veroorzaakt wordt door wederzijdse beïnvloeding van vele oorzaken. Bij de behandeling gaat men na wat de risicofactoren zijn om deze vervolgens te neutraliseren. Men bevordert protectieve factoren en blokkeert de ontwikkeling naar

gestoord gedrag. Het neutraliseren van de risicofactoren wordt op veel verschillende gebieden gedaan, thuis, op school en in de buurt. Bij het bevorderen van de protectieve factoren richt men zich op de ouders. Door deze te leren met de problemen om te gaan en de sterke kanten van het gezin te verbeteren, ontstaat er een betere protectieve omgeving. Hierdoor wordt de ontwikkeling naar meer antisociaal gedrag geblokkeerd.

Naast deze straffen en behandelingen kan ook de jeugdreclassering ingeschakeld worden. De jeugdreclassering begeleidt jongeren die in aanraking zijn gekomen met de politie. Ze zorgen dat de jongere weer op het rechte pad komt en daar blijft. De jeugdreclassering kan ingeschakeld worden door de officier van justitie, de kinderrechter of de raad van kinderbescherming.

Dit is een kort overzicht van de belangrijkste straffen en behandelingen die worden gegeven. Maar wordt ook echt uitgevoerd wat hier wordt beloofd en helpt deze hulp ook echt? Daar gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

4.5 Conclusie

Voor alle categorieën overtreeders zijn er dus passende straffen en behandelen. De STOP-reactie is er voor kinderen onder de 12 jaar. Deze reactie is er om te zorgen dat crimineel gedrag zo snel mogelijk in de kiem wordt gesmoord. Voor jongeren die incidenteel crimineel gedrag vertonen is er de HALT-afdoening, op deze manier blijven ze buiten het justitiële circuit en komen ze niet in contact met zwaardere criminelen. De echte jeugdcriminelen krijgen jeugddetentie of een PIJ-maatregel opgelegd. Beide straffen bevatten begeleiding om de jeugdcrimineel te helpen zich op een positieve manier te ontwikkelen. De PIJ-maatregel bestaat uit een reeks intensieve behandelingen waarbij de delinquent opnieuw wordt opgevoed.

Duidelijk is dat alle straffen, of eigenlijk behandelingen, er op gericht zijn de overtreder te helpen op het goede pad te komen, in plaats van te straffen.

5.0 Werken deze straffen en behandelingen?

We weten nu wat er gedaan wordt aan jeugdcriminaliteit, maar helpt dit wel? Dit kunnen we onderzoeken aan de hand van recidive. Recidive betekent dat een delinquent na een straf of behandeling opnieuw de fout ingaat.

5.1 Onderzoek naar recidive

Onderzoek

In 2005 is er onderzoek¹ geweest naar de effectiviteit van de bestaande PIJ-behandelingen in de vorm van een onderzoek naar de recidive onder jeugdige criminelen. Voor dit onderzoek werden vanaf 1997, zeven jaar lang, jongeren, die uitstroomden uit een justitiële jeugdinrichting, geobserveerd. In kaart werd gebracht hoeveel jongeren recidiveerden en hoeveel jaar dat was nadat ze vrijgekomen waren. Ook werd onderzocht wat de aard van de delicten was die de recidivisten pleegden. We zullen eerst de resultaten van dit onderzoek geven, om vervolgens in te gaan op oorzaken van deze recidive.

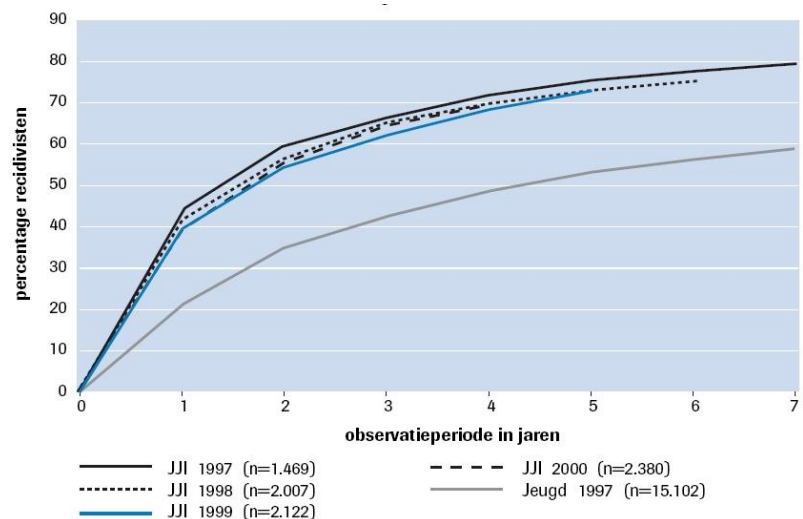
Uitstroomjaar	Aantal	Civielrechtelijk	Strafrechtelijk	Overig/onbekend
1997	1.469	244	1.118	107
1998	2.007	382	1.532	93
1999	2.122	401	1.633	88
2000	2.380	418	1.877	85
Totaal	7.978	1.445	6.160	373

In bovenstaande tabel staat de omvang van het aantal uitstromenden per jaar. De onderzoeksgroep bestaat uit de strafrechtelijke delinquenten.

Resultaten

Uit het onderzoek blijkt dat na 4 jaar 69 tot 72 procent is gerecidiveerd. En dat dit na 7 jaar ongeveer 80 procent is.

Naast de jongeren die uitstroomden uit een justitiële inrichting, is er ook gekeken naar de recidive van overige jeugdige daders. Opvallend is dat het percentage recidive onder jongeren die uitstromen uit een justitiële inrichting veel hoger is dan onder andere jeugdcriminelen. Bovendien is ook gebleken dat de uitstromenden die recidiveren ook vaak erg zware delicten plegen. Van de 80 procent recidivisten na 7 jaar, pleegt ongeveer 70 procent een zwaar delict waardoor ze weer in aanraking komen met justitie en de kans lopen op een straf van 8 jaar.

Dit betekent dus dat 80 procent van de uitstromende jongeren uit een justitiële inrichting recidiveert en dat maar 1 op 10 van die jongeren zich beperkt tot een licht misdrijf.

¹ B.S.J. Wartna, Jong vast: een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijk recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen.

5.2 Verklaring van deze recidive

Hoe komt het dat deze recidivecijfers zo hoog zijn? Hiervoor zijn een aantal oorzaken te noemen².

Voordat een PIJ-maatregel door de rechter wordt opgelegd, wordt er een Pro Justitia onderzoek gedaan. In dit onderzoek wordt gekeken naar de exacte factoren die zorgen voor het criminele gedrag. Hieronder vallen de achtergronden van de jeugdige, de motieven voor het criminele gedrag en de factoren die een rol spelen bij eventuele recidive. Dit onderzoek wordt gedaan door minstens twee gedragsdeskundigen. Wanneer de delinquent een psychische stoornis of gebrekkige ontwikkeling heeft moet een van deze twee een psychiater zijn.

Op basis van dit onderzoek wordt besloten welke behandeling het beste is voor de jongere, maar dat niet alleen. Ook wordt dit onderzoek gebruikt bij het eventuele verlop en als basis voor de hulp die na de behandeling wordt geboden.

Voor rechters en officieren van justitie blijkt dat het moeilijk is om een relatie te leggen tussen dit onderzoek en wat ze de jongere ten laste moeten leggen. Het onderzoek is daarom op een aantal punten niet goed genoeg. Zo gaat het Pro Justitia onderzoek niet genoeg in op het functioneren, de beperkingen en de mogelijkheden van de jongere. Ook worden de kans en factoren op recidive niet goed in kaart gebracht.

Naast dit onderzoek blijkt dat er ook veel mis is aan de behandelingen zelf. De justitiële inrichtingen maken geen gebruik van landelijk gestandaardiseerde werkwijzen. Elke inrichting heeft zo zijn eigen behandelingen. Daarnaast wordt het gebrek aan effectiviteit veroorzaakt door een aantal oorzaken. Ten eerste ontbreekt een systematisch onderzoek naar de exacte oorzaken van crimineel gedrag en de factoren van recidive. Daarnaast is van veel behandelingen de effectiviteit niet of nauwelijks aangetoond. De erkenningscommissie gedragsinterventies beoordeelt slechts op minimale eisen. Ook is de vraag of de behandeling überhaupt wel effect heeft, aangezien 80 procent binnen 7 jaar recidiveert.

Het laatste punt dat de effectiviteit van de behandelingen en de recidivecijfers beïnvloedt is het gebrek aan geschoold personeel. In Nederland zijn er voor de gezamenlijke justitiële inrichtingen slechts 6 psychiaters in dienst. Terwijl dit er minimaal een op 57 delinquenten moet zijn. Dat betekent dat er minstens 36 psychiaters in dienst zouden moeten zijn. Hiernaast schiet ook de dagelijkse begeleiding tekort. De functieomschrijving voor groepswerkers in een justitiële inrichting vraagt groepswerkers met *minimaal* MBO-niveau. In de praktijk betekent dit dat het opleidingsniveau vrijwel nooit hoger is dan MBO. Het is zelfs zo moeilijk om mensen te werven, dat de meeste medewerkers uit de beveiliging komen. Maar deze mensen zijn niet geschoold om met zeer moeilijke jongeren te hanteren.

5.3 Conclusie

Er zijn zeer hoge recidive, een belangrijke aanwijzing dat de behandelingen niet helpen. Deze hoge recidive wordt veroorzaakt door een aantal zaken:

- Het Pro Justitia onderzoek is niet goed genoeg;
- er is veel mis aan de behandelingen zelf. Zo zijn er geen gestandaardiseerde werkwijzen en is er te weinig onderzoek naar de effectiviteit van behandelingen;
- er is een tekort aan geschoold personeel, waardoor het opleidingsniveau van begeleiders te laag is.

---

² PvdA pij(n)puntenplan.

6.0 Wat is de opvatting van de specialisten?

6.1 Inleiding

Om achter de oorzaken van jeugdcriminaliteit te komen en uit te vinden waar de hoge recidivecijfers vandaan komen, hebben wij gesprekken gehad met een docente privaatrecht en het hoofd PR en communicatie van justitiële inrichting Den Engh. Voor deze gesprekken hebben wij een aantal vragen opgesteld met betrekking tot de recidives en behandelmethodes, wij hebben ons door deze vragen laten leiden en tijdens het gesprek nieuwe vragen bedacht die zinvol waren om te stellen. Deze vragen staan in bijlage 1 (mevrouw Smits) en bijlage 2 (de heer Wiltschut).

Als eerste zullen we de mening over de oorzaken van de recidivecijfers en de oplossingen volgens mevrouw Smits uiteenzetten. Vervolgens zullen we de behandelmethoden van justitiële inrichting Den Engh uitleggen. Ook zullen we de verbeteringen binnen jeugdzorg beschrijven die volgens de heer Wiltschut zullen leiden tot lagere recidivecijfers.

6.2 Oorzaak recidive volgens mw. Smits

Op dinsdag 28 november zijn wij naar de Universiteit van Tilburg geweest en daar hebben we een gesprek gehad met Smits. Zij is docente en onderzoekster privaatrecht en geeft onder andere een master jeugdrecht en jeugdcriminaliteit. Tevens heeft zij 6 jaar op de Heiacker, een justitiële jeugdinrichting, gewerkt. Uit dit gesprek zijn de volgende zaken naar voren gekomen.

Als eerste werd ons duidelijk gemaakt dat recidives niet automatisch betekenen dat een behandeling niet werkt. Een crimineel die een PIJ-maatregel opgelegd krijgt voor moord en na 5 jaar een diefstal pleegt, recidiveert wel maar de behandeling heeft wel degelijk geholpen. Het delict is namelijk in ernst afgenomen.

De belangrijkste oorzaak van jeugdcriminaliteit in het algemeen is volgens Smits het gezin, of zoals zij dat noemt, het nestje. Het gezin vormt de basis van een stabiele vorming van een kind, het zorgt voor kansen en opvang. Ook krijgt een kind er de liefde die het nodig heeft. Voornamelijk achterstandsgezinnen, één ouder gezinnen of gezinnen met weinig inkomen, geven deze kansen niet. Maar dat kunnen ook rijke gezinnen zijn, bijvoorbeeld een gezin met een kind met ADHD, waarvan de ouders niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Als de thuissituatie niet goed is dan zal een kind zich minder makkelijk goed kunnen ontwikkelen.

Als belangrijkste oorzaken van de recidive van jeugdcriminaliteit noemt Smits het tekort aan personeel en het te lage opleidingsniveau, en de te lange wachttijd voor een behandeling. De basis van alle oorzaken is het tekort aan geld. Hierdoor kan er weinig personeel aangenomen worden. Ook is het hierdoor niet aantrekkelijk voor mensen om in deze sector te werken. Door dit tekort aan personeel krijgen de delinquenten te weinig begeleiding. Zo zouden de delinquenten 12 uur per dag op een woongroep moeten zijn maar dit wordt bij lange na niet gehaald. De jongeren die in een behandelinrichting zitten hebben dit juist heel erg nodig. Het zijn kwetsbare, ontspoorde kinderen die opvang en structuur nodig hebben. Als er door te weinig personeel van te voren niet duidelijk is wat er wanneer gebeurt, bestaan deze structuur en opvang niet. Hierdoor zal het gewenste resultaat, namelijk geen recidive, minder gemakkelijk gehaald worden.

Daarnaast zijn de mensen die in de justitiële jeugdinrichtingen werken vaak laag opgeleid, waardoor er te weinig professionaliteit is in de opvang en behandelingen.

Een ander gevolg van het tekort aan geld zijn de grote behandelgroepen. De behandelgroepen bestaan nu uit 12 delinquenten. Dit zorgt bij de meeste behandelmethoden tot een lager resultaat. Bovendien is het ook gevaarlijker voor de leiders van een dergelijke groep. Het gaat hier toch om criminelen die gemakkelijk kunnen ontsporen. Hoe groter de groep des te makkelijker deze samenspannt tegen de groepsleider die in zijn eentje staat.

Een ander gevolg van het tekort aan personeel en plaatsen is de lange wachttijd. In de wet staat dat de jongere binnen drie maanden geplaatst moet zijn in een behandelinstelling. Doorgaans is deze wachttijd langer dan drie maanden. Deze tijd gaat van de behandeling af. Als de jongere twee jaar PIJ opkrijgt en hij wordt pas na een half jaar geplaatst, dan is er nog maar anderhalf jaar over voor behandeling. Hierdoor wordt de behandeling minder effectief.

Wat door Smits niet wordt bevestigd, is dat er veel mis is aan de behandelingen. Volgens haar zijn de behandelingen dan wel niet gestandaardiseerd, maar ze werken wel. Een voorbeeld van een goede behandeling is de multipal system therapy. Hierin wordt niet alleen de jongere behandeld, maar wordt ook de omgeving aangepakt. De school, het gezin en de buurt moeten ook meewerken.

Ook vindt zij dat de Pro Justitia rapportages niet slecht zijn. Volgens Smits zijn deze doorgaans van een goede kwaliteit. Er wordt uitgebreid onderzoek gedaan en er wordt goed uiteengezet waarom bepaalde adviezen worden gegeven. Wel zegt ze dat er een verschil is in wat verschillende betrokkenen van een dergelijk rapport willen. Zo wil de rechter het rapport zo kort en bondig mogelijk. De gedupeerde echter wil het rapport juist zo uitgebreid mogelijk, omdat hij wil kunnen lezen waarom bepaalde zaken worden geadviseerd of juist afgeraden.

Naast deze oorzaken kwam mevrouw Smits ook nog met de nazorg. Deze was volgens haar niet uitgebreid genoeg waardoor het voor de delinquent moeilijker is niet te recidiveren.

6.3 Oplossing recidive volgens mw. Smits

Belangrijke veranderingen die moeten worden doorgevoerd om recidive te reduceren zijn volgens Smits preventie, nazorg en deskundigheid.

Waar Smits op hamerde, was dat al veel eerder begonnen moet worden met jeugdcriminaliteit te voorkómen. Het ideaalbeeld zou moeten zijn dat justitiële jeugdinstellingen overbodig worden. Deze preventie zou al moeten beginnen bij een baby. Er zouden verplichte bezoeken aan consultatiebureaus moeten komen, waarbij dan niet alleen gekeken wordt naar de gezondheid van een kind, maar waar ouders ook terecht kunnen met vragen over opvoeding en problemen waarmee zij geconfronteerd worden. Ook kunnen risicofactoren op deze manier eerder aan het licht komen.

Daarnaast moet er verplichte nazorg komen na een PIJ-behandeling of jeugddetentie. Hierdoor kunnen de jongeren veel beter begeleid worden als zij weer in aanraking komen met de oude risicofactoren. Ook kunnen op deze manier ouders begeleid worden om anders om te gaan met problemen en de omgang met hun kind.

Naast dit alles is geld en professionaliteit nodig. Door meer geld vrij te maken kan men beter opgeleid worden en kunnen er meer werknemers aangenomen worden in deze sector.

Hierdoor kunnen groepen kleiner en behandelingen effectiever gemaakt worden.

Onze laatste vraag was hoe dit alles gerealiseerd kon worden, met name in verband met de politiek. De politiek is volgens ons het begin van de oplossing van recidive.

Smits antwoordde dat de politiek verkeerd tegen jeugdcriminaliteit aankijkt. Zij benaderen jeugdcriminaliteit met een strafrechterlijke visie. De jongeren hebben iets verkeerd gedaan en

daarom moeten ze gestraft worden. Daardoor wordt de nadruk teveel gelegd op harde straffen, hierdoor verhardend de jongeren alleen maar en gaat het probleem waar de criminaliteit vandaan komt niet weg. Als de politiek jeugdcriminaliteit gaat benaderen met een civielrechtelijke visie, zal duidelijk worden dat de jongeren juist opvang en behandeling nodig hebben. Hierdoor zal er meer geïnvesteerd worden in professionaliteit en zal er meer geld vrijgemaakt worden.

6.4 Werkwijze van Den Engh

Na ons bezoek aan mevrouw Smits zijn we op bezoek geweest bij justitiële jeugdinrichting Den Engh. Hier hebben wij een gesprek gehad met de heer Wiltschut. Wiltschut is verantwoordelijk voor de PR en communicatie van Den Engh. Ook heeft hij een tijd als groepsopvoeder gewerkt. Waar wij tijdens ons gesprek achter wilden komen, is of men bij Den Engh ook tegen de problemen aanloopt, die mevrouw Smits heeft beschreven als de belangrijkste oorzaken van de recidive, namelijk het tekort aan geld, personeel en het te lage opleidingsniveau van dat personeel.

De behandelmethode van Den Engh zorgt ervoor dat de jeugdinrichting goed om kan gaan met bovengenoemde problemen. De behandelmethode van deze justitiële jeugdinrichting wijkt namelijk af van die van de meeste andere inrichtingen, waar men werkt met groepstherapie en individuele therapie.

In justitiële jeugdinrichting Den Engh verblijven jongens van twaalf tot drieëntwintig jaar met een IQ van vijftenzestig tot vijfentachtig. (Ter vergelijking: het gemiddelde IQ van Nederland is honderdtien.¹)

Een behandeling duurt minstens twee jaar. In tegenstelling tot andere jeugdinrichtingen begint een behandelgroep altijd tegelijkertijd en blijft gedurende de behandeling bij elkaar. De opzet van de behandeling van Den Engh bestaat niet uit groepstherapie en individuele therapie, maar is eigenlijk een leerproces dat de jongens doormaken. Op de dag van aankomst, komen de jongens aan in kale, open ruimte. In deze ruimte liggen spullen die te maken hebben met een bepaald thema, zoals jungle. De jongens moeten de eerste nachten in die ruimte verblijven en met de aanwezige middelen zien te overleven. Zo leren ze vuur maken en komen ze tot het inzicht dat ze 's nachts om de beurt wakker moeten blijven om het vuur aan te houden, als ze in de ochtend koffie willen maken. Ze leren dus samenwerken. Als ze deze fase hebben afgesloten, komen ze op een woongroep. Ook deze woongroep is in het begin van de behandeling minimaal gemeubileerd. Door goed gedrag en bepaalde inzichten te verkrijgen, krijgen ze meer spullen. Als er later een akkefietje is, kunnen de spullen weer teruggenomen worden. Als de jongens op een gegeven moment bijvoorbeeld mooie, lekker zittende stoelen hebben gekregen en ze krijgen ruzie en gebruiken vervolgens de stoelen om te vechten, dan zullen deze stoelen weg zijn als ze de volgende ochtend wakker worden.

De groep is altijd op elkaar aangewezen. Er is geen groepsleider die hen vertelt wat en hoe ze iets moeten doen, er wordt hen alleen uitgelegd wat voor opdracht ze krijgen en de jongens gaan hier met elkaar mee aan de slag. De groepsopvoeder is alleen een begeleider die hen helpt als het echt niet lukt. Ook als iets fout gaat, zijn de jongens op elkaar aangewezen. Als een groepslid iets doet wat niet mag, is de hele groep daar de dupe van. Hierdoor doen de jongens dus niet iets voor de leiding, maar echt voor zichzelf.

Door deze maatregelen volgen de jongens een leerproces waarin ze leren dat hun acties altijd gevolgen hebben en dat samenwerken belangrijk is. Ook wordt de verantwoordelijkheid telkens weer teruggespeeld naar de groep. Als de een iets niet snapt of er iets niet lukt, wordt

---

¹ Interview met de heer Wiltschut.

dit niet door de groepsopvoeder uitgelegd, maar zal een lid van de groep gevraagd worden om de anderen te helpen.

Gedurende de behandeling worden de opdrachten ingewikkelder en uitdagender. Ook krijgen de jongens verschillende opleidingen, waardoor ze na hun detentie een toekomst op kunnen bouwen en geld kunnen gaan verdienen, waardoor ze minder snel terug zullen vallen.

Den Engh wil zo min mogelijk uitdragen een detentiecentrum te zijn. Er zijn zo min mogelijk hekken en camera's. De echte wereld wordt binnen de inrichting nagebootst.

Door deze behandeling wordt er veel minder geld uitgegeven aan stafpersoneel. Er zijn veel minder een op een contacten. Binnen de inrichting is er een groep specialisten die samenwerkt en alle groepen via de groepsopvoeders aanstuurt. De groepsopvoeders zijn werknemers die een SPH opleiding (sociaal pedagogische hulpverlening) hebben gevolgd. Met het team specialisten wordt overlegd hoe bepaalde situaties het beste aangepakt kunnen worden.

Hierdoor zijn er minder psychiaters nodig en kunnen er dus meer groepsopvoeders aangenomen worden. Voor één psychiater kunnen namelijk twee groepsopvoeders aangenomen worden.

Ook is er geen groot tekort aan personeel. Doordat de inrichting een ander soort behandelmethode heeft, is het werk uitdagend en leuk. Het personeel hoeft geen politieagentje te spelen, omdat de groep zichzelf moet corrigeren. Hierdoor kan men veel meer bezig zijn met het werk zelf, namelijk het opvoeden. Dit geeft veel meer voldoening. Bovendien heeft Den Engh een heldere methode, zodat werknemers weten waar ze aan toe zijn.

Om het opleidingsniveau van de werknemers te verhogen, heeft Den Engh ook een passende oplossing gevonden. Een keer per jaar houdt Den Engh een grote sollicitatieronde. De werknemers krijgen eenzelfde opdracht als de jongens tijdens hun behandeling. Tijdens deze opdracht moeten de sollicitanten samenwerken en hierdoor kan men zien welke mensen geschikt zijn. De mensen die aangenomen worden krijgen voorafgaand een drie maanden durende opleiding van Den Engh waarbij ze alles leren over de methodes en opvattingen van de inrichting. Daarnaast worden er altijd begeleidergroepen samengesteld waarin beginnende en doorgewinterde opvoeders zitten. Hierdoor wordt tijdens het werk ook nog veel van elkaar geleerd en gaat het niveau omhoog.

Een ander gevolg van deze behandelmethode zijn de grote groepen. In tegenstelling tot mevrouw Smits die tegen grote groepen was, is Den Engh hier juist voor. Te kleine groepen zouden juist averechts werken, omdat de meeste jongens een hechtingsstoornis hebben ontwikkeld. Hierdoor zouden de groepen te klein en te benauwd worden voor de jongens. Door grote groepen wordt dit tegengegaan en worden de groepen bovendien niet te intiem.

6.5 Oorzaak en oplossing recidive volgens dhr. Wiltschut

Zoals in het bovenstaande blijkt, gelden de oorzaken die Smits noemde, niet op Den Engh. Maar wat is dan wel een mogelijke oorzaak voor de vele recidive. Ook dit hebben we aan Wiltschut gevraagd.

Volgens Wiltschut schiet voornamelijk de nazorg voor jeugdigen exgedetineerden tekort, dus de jeugdreclassering. Nadat de jongere terug is gekomen in de samenleving, is er weinig hulp. Hierdoor loopt de jongere weer tegen dezelfde problemen aan. De situatie thuis blijft grotendeels onveranderd, ouders weten bijvoorbeeld nog steeds niet hoe ze met bepaalde problemen om moeten gaan. De jongere woont nog steeds in een criminele buurt, waar ook zijn vrienden zijn. De jongere wordt gezien als crimineel, hij kan geen werk krijgen. Ga zo maar door. Hierdoor vervalt diegene al gauw weer in het oude patroon, omdat er geen positieve vooruitzichten zijn op de manier zoals "het moet", zoals is aangeleerd.

Naast de behandeling zou er dus veel meer nadruk moeten komen liggen op de nazorg en de hulp aan de thuissituatie. Dit zou gedaan kunnen worden door ofwel de jeugdreclassering ofwel de justitiële jeugdinrichting, maar beide hebben hier niet genoeg geld voor. De oplossing ligt dus voor handen, meer geld.

Maar hoe is dit te realiseren? Volgens Wiltschut is het belangrijk dat de samenleving een andere opvatting krijgt ten opzichte van jeugdcriminaliteit. De samenleving oordeelt nu erg hard over dit probleem: het zijn criminelen dus ze moeten opgesloten worden. Maar er wordt vergeten dat de jongeren ook weer terugkomen in de samenleving, dat ze nog een heel leven voor zich hebben en dus geholpen moeten worden op het juiste pad te komen en te blijven. De jeugdcriminaliteit moet uit het verdoemhoekje gehaald worden. Als het beeld verandert, zullen meer mensen bereid zijn in de jeugdzorg te gaan werken. Bovendien zorgt dit ervoor dat de jeugdcriminaliteit hoger op de politieke agenda komt te staan, waardoor er meer geld vrijgemaakt zal worden en deze mensen dus ook aangenomen kunnen worden.

Gelukkig, zo vertelde Wiltschut, zijn we op de goede weg. In de week van twee december van dit jaar is het de week van de jeugdzorg. In deze week wordt de nadruk gelegd op de positieve en leuke kanten van jeugdzorg.

6.6 Conclusie

De specialisten zijn het op veel punten eens maar verschillen ook op een aantal punten van mening.

De oorzaken van recidive volgens mevrouw Smit:

- Het tekort aan personeel;
- het te lage opleidingsniveau van personeel;
- de te lange wachttijd voor een behandeling;
- het tekort aan geld.

De voornaamste oorzaak is het tekort aan geld, hierdoor worden de andere oorzaken weer versterkt.

De oorzaken van recidive volgens de heer Wiltschut:

- Het tekort aan nazorg voor exgedetineerden;
- het tekort aan geld.

Beide specialisten zeggen dus dat de voornaamste oorzaak van de hoge recidive bij het tekort aan geld liggen. Smit ziet binnen de jeugdinrichtingen een belangrijke bestemming voor het geld, bij het tekort aan personeel en opleidingsniveau. De inrichting van de heer Wiltschut heeft voor deze tekorten al een oplossing gevonden middels een andere behandelmethode. Hij ziet binnen de jeugdreclassering vele verbeterpunten die gerealiseerd kunnen worden met geld.

Beide specialisten hebben naast meer geld ook een aantal andere oplossingen voor handen. De oplossingen van mevrouw Smits:

- Veel eerder beginnen met preventie, al tijdens de zwangerschap, om te zorgen dat jeugdcriminaliteit niet eens ontstaat;
- verplichte nazorg na jeugddetentie of PIJ;
- een andere benadering van de straffen voor jongeren. Niet de nadruk leggen op harde straffen maar op behandeling.

De oplossingen volgens de heer Wiltschut:

- Een andere opvatting vanuit de samenleving tegenover jeugdcriminaliteit.

Beide specialisten leggen dus de nadruk op een verandering in de opvatting over jeugdcriminaliteit en behandelingen. Waardoor jeugdcriminaliteit hoger op de politieke agenda komt te staan er meer geld voor vrij wordt gemaakt.

7.0 Wat is de opvatting in de politiek over jeugdcriminaliteit?

7.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken is duidelijk naar voren gekomen dat het percentage recidive veel te hoog is, dat hiervoor een aantal duidelijke oorzaken aan te wijzen zijn en dat er meer geld vrijgemaakt moet worden om dit op te lossen. Duidelijk is ook dat de politiek hiervoor moet zorgen. Om meer geld beschikbaar te hebben voor de jeugdzorg, moet de Tweede Kamer dit probleem belangrijk genoeg vinden om het op de politieke agenda te zetten en er meer geld vrij voor te maken. Dus de laatste vraag die wij onszelf hebben gesteld is hoe politieke partijen hierover denken. Wij hebben naar verschillende medewerkers van de politieke partijen die zetels hebben in het nieuwe kabinet, een e-mail gestuurd met de vraag wat zij van het hoge recidive percentage vinden en wat er volgens hen moet gebeuren. Helaas hebben we bijna geen reacties gehad. Ook op de websites van de partijen staat weinig over hun standpunt ten opzichte van jeugdcriminaliteit. Van de PvdA en SP hebben we helaas niets kunnen vinden. De standpunten die we hebben gevonden zullen we kort weergeven, we beginnen met de kleinste partij en eindigen met de grootste partij. Aan de hand daarvan zullen we een conclusie trekken over de algemene opvatting van de Tweede Kamer over het probleem recidive.

7.2 Staatskundig Gereformeerde Partij

De Staatskundig Gereformeerde Partij is van mening dat een mogelijke oorzaak van het hoge recidivepercentage het gebrek aan opvang is nadat jongeren uit een inrichting komen, dus de nazorg. De SGP vindt het daarom belangrijk dat betrokken instanties ondersteund worden. Dit door bijvoorbeeld in de rijksbegroting meer geld vrij te maken voor dit soort organisaties en projecten.

7.3 Christen Unie

De Christen Unie heeft geen duidelijk geformuleerde mening over jeugdcriminaliteit. Wel vinden ze dat er meer aandacht moet gaan naar de probleemgezinnen en voornamelijk naar de opvoeding van deze gezinnen. Het sociale netwerk rond deze gezinnen verbreekt en de CU wil dit tegengaan. Dit wil men realiseren via een ministerpost voor Jeugd en Gezin. Men wil meer geld naar jeugdzorg, pleegzorg moet meer gestimuleerd worden en er moet ondersteuning van opvoeding komen.

7.4 Partij van de Vrijheid

Partij van de Vrijheid is de partij die is opgericht door tweede kamerlid Wilders. Geert Wilders is in het vorige kabinet uit de fractie van de VVD gestapt. In de verkiezingen van dit jaar heeft hij negen zetels weten te behalen. Een nieuwe partij met een nieuwe kijk op Nederland, wat vindt hij van de jeugdcriminaliteit?

De partij voor de Vrijheid pleit voor een nog verdere verharding van de jeugddetentie. Ieder misdrijf moet leiden tot een justitiële reactie. Bovendien vindt men dat zware criminaliteit boven de vijftien jaar berecht moet worden via het volwassenenrecht.

Hiernaast vindt de PVV dat er veel meer nadruk moet komen te liggen op preventie. Zo moet er meer aandacht besteedt worden aan potentiële veelplegers om te voorkomen dat deze jongeren in de zware jeugdcriminaliteit komen.

7.5 Groen Links

Ook Groen Links legt de nadruk op preventie. Ze willen voorkomen dat jongeren op het verkeerde pad komen door meer aandacht te geven aan onderwijs, opvoedingsondersteuning en jeugdagenten. Hierdoor kunnen problemen al in een veel eerder stadium gesignaleerd

worden. Hierdoor kan de echte criminaliteit voorkomen worden. Ook wil Groen Links dat het zwaartepunt van gevangenisstraffen veel meer komt te liggen op een educatief karakter.

7.6 Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie vindt dat de schade en onkosten verhaald moeten worden op de ouders van de jeugdige delinquent. Dit is al in beperkte mate zo, maar in de toekomst, zo vindt de VVD, moet dit bij alle delicten gebeuren. Ook wil de VVD de jeugdzorg versterken en het aantal plaatsen binnen de jeugdinrichtingen uitbreiden, in het bijzonder bij Den Engh. Als laatste wil de VVD een algemeen computersysteem invoeren met digitale dossiers waar de verschillende instanties dan toegang tot hebben. Hierdoor worden de verschillende acties beter op elkaar afgestemd.

7.7 Christen Democratisch Appèl

Het Christen Democratisch Appèl is van mening dat de nadruk moet komen te liggen op preventie, bestraffing en begeleiding van jeugdcriminelen. Het CDA vindt het belangrijk dat er niet langer wordt gekeken of de jongere zijn straf heeft uitgezeten, maar of de jongere zijn behandeling al heeft doorlopen. Hiervoor moeten er meer behandelplaatsen komen en dus meer geld voor jeugd en criminaliteit. De nadruk moet dus niet meer op straffen liggen maar op opvoeding.

7.8 Conclusie

Duidelijk wordt dat het merendeel van de politieke partijen die we hebben kunnen bereiken eenzelfde opvatting hebben als Smits. Veel aandacht is er voor preventie en hulp bij het opvoeden, om zo te voorkomen dat er veel zware jeugdcriminaliteit ontstaat.

Veel partijen vinden ook dat de nadruk moet liggen op het heropvoeden van jongeren en niet op het straffen. Ook zijn er partijen die voor verharding zijn, zoals de PVV en de VVD.

Opvallend is dat er weinig aandacht is voor nazorg, alleen de SGP ziet gebrek aan nazorg als een belangrijke oorzaak van de recidive.

8.0 Conclusie: Welke straffen worden er gegeven en werken deze straffen?

8.1 Conclusie

Hoe worden jeugdcriminelen gestraft nadat ze een strafbaar feit hebben gepleegd en werken deze straffen?

Dit is de onderzoeksvraag waarmee we dit onderzoek zijn gestart.

In dit hoofdstuk komen we terug op deze vraag en zullen we, aan de hand van de deelvragen, een antwoord formuleren.

Jeugdcriminaliteit ontstaat doordat de risicofactoren in de omgeving van het kind en in het kind zelf overheersen. Vaak zijn deze risicofactoren aanwezig in het gezin. Voorbeelden van risicofactoren binnen een kind kunnen ADHD zijn of een laag IQ.

Er zijn verschillende vormen van jeugdcriminaliteit. De belangrijkste vormen zijn kickgedrag en de harde kern. Bij kickgedrag gaat het om lichte overtredingen en gaat het over het algemeen om een incident. Bij harde kern krijgt de criminaliteit een instrumenteel en structureel karakter. Dat wil zeggen dat de jongeren de criminaliteit gebruiken om van te leven en het politiecontact en eventuele straffen als een soort bedrijfsrisico gaan zien. Bij deze jongeren is straffen alleen niet genoeg, ze moeten opnieuw opgevoed worden, om te zorgen dat de protectieve factoren gaan overheersen. Waardoor crimineel gedrag verdwijnt.

De straffen die worden opgelegd als een jongere een ernstig strafbaar feit heeft gepleegd zijn jeugddetentie of plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, de PIJ-maatregel. Bij jeugddetentie ligt de nadruk op het geven van structuur en onderwijs. De jongere blijft dus wel naar school gaan als het in detentie zit.

Bij de PIJ-maatregel ligt de nadruk op opvoeding en behandeling. Door de rechter wordt aan de hand van het Pro Justitia onderzoek besloten in welke inrichting de jongere terecht komt. In de verschillende inrichtingen worden verschillende behandelingsmethoden gehanteerd, die het beste aansluiten op de problematiek van de gedetineerde jongeren.

Ondanks deze veelbelovende behandelingen is de recidive hoog. Ongeveer tachtig procent van de jongeren die uit een jeugdinrichting komen, recidiveert binnen zeven jaar.

Er zijn een aantal factoren aan te wijzen die voor dit hoge recidivepercentage zorgen. In het literatuuronderzoek kwam naar voren dat het Pro Justitia onderzoek, de wijze van behandelen en het gebrek aan geschoold personeel belangrijke oorzaken zijn van de recidive. Volgens onze bronnen is het Pro Justitia onderzoek niet goed onderbouwd waardoor de rechter moeilijk de juiste straf op kan leggen. Ook zijn de behandelingen niet gecontroleerd en gestandaardiseerd. Er wordt in twijfel getrokken of de behandelingen eigenlijk wel werken. Als laatste punt is er het gebrek aan geschoold personeel. Omdat er zo weinig personeel te krijgen is, nemen de instellingen genoegen met lagergeschoolden, die eigenlijk niet of onvoldoende gekwalificeerd zijn om zeer moeilijke jongeren te behandelen.

In ons onderzoek in 'het veld' kwamen echter totaal andere zaken naar voren. Smits van de Universiteit van Tilburg kon zich niet vinden in de slechte Pro Justitia onderzoek. Daarnaast erkende zij dat de behandelingen niet gestandaardiseerd zijn, maar dat dit misschien ook niet wenselijk is. In elke inrichting wordt namelijk een andere doelgroep behandeld. En elk kind voed je ook anders op, al naar gelang de problemen. Dit geldt natuurlijk ook voor de

heropvoeding van jeugdcriminelen. Daarnaast kwam het volgens haar vooral neer op een tekort aan geld en de wil van de samenleving om in deze sector te werken. Als laatste ziet zij het tekort aan nazorg als een van de oorzaken van de hoge recidivecijfers.

Ook Wiltshut ziet de nazorg als een oorzaak van de recidive. Beiden zeggen dat nazorg heel belangrijk is voor de jeugdcrimineel om niet terug te vallen in het oude gedrag. Doordat er weinig geld beschikbaar is, is er te weinig capaciteit binnen de justitiële jeugdinrichtingen en de jeugdreclassering. Hierdoor kan niet elke jongere geholpen worden en kan niet elk gezin direct met zijn vragen en problemen terecht. Zo heeft Den Engh maar twee medewerkers nazorg in dienst, die naast deze taak ook nog andere taken hebben.

Beide specialisten zijn van mening dat er meer geld vrijgemaakt moet worden voor de jeugdzorg. Enerzijds om de nazorg te verbeteren en anderzijds om de preventie uit te breiden en probleemgevallen eerder aan het licht te brengen en aan te pakken.

De politieke partijen hebben vooral aandacht voor de preventie van jeugdcriminaliteit, voor het voorkomen van ernstige gevallen. Veel partijen willen meer aandacht voor opvoedingshulp en onderwijs. Enkele partijen hebben ook aandacht voor de nazorg, maar in veel mindere mate.

8.2 Oplossing

De oorzaken van de hoge recidive zijn in het onderzoek duidelijk geworden. Ook de oorzaken van de verschillende specialisten en de opvatting in de politiek zijn naar voren gekomen. Maar wat zijn nu concreet oplossingen voor dit probleem? In deze laatste paragraaf dragen we een aantal oplossingen aan voor de hoge recidive en jeugdcriminaliteit in het algemeen.

Ten eerst is er het probleem van de te grote behandelgroepen. Hierdoor komen de verschillende behandelingen vaak niet uit de verf en wordt het werk van begeleiders hectisch en zelfs gevaarlijk. Als oplossing hiervoor nemen we de behandelwijze van justitiële jeugdinrichting Den Engh als voorbeeld. Door deze werkwijze zijn grotere behandelgroepen juist een voordeel en is werk niet meer gevaarlijk.

Daarnaast zorgt deze behandelwijze voor een efficiënter gebruik van personeel. Er zijn minder psychologen en psychiaters nodig. Het lage opleidingsniveau wordt uit de weg gewerkt door het gebruik van teams met ervaren en minder ervaren werknemers, die elkaar als het ware opleiden.

Ten tweede is het erg belangrijk dat er meer aandacht besteed wordt aan de nazorg. Op dit moment eindigt de behandeling bij de deur van de inrichting. Terwijl de echte problemen pas beginnen als de delinquent weer terug is in de oude omgeving. Binnen de inrichting zijn de problemen en verleidingen niet aanwezig en is het voor de delinquent dus makkelijker om ermee om te leren gaan. Maar als de jongen weer op vrije voeten staat en terug komt in zijn gezin en bij zijn oude vrienden zijn als deze problemen en verleidingen nog steeds aanwezig. Op dat moment heeft de jongere behoefte aan hulp bij het nemen van goede beslissingen en het voorkomen van oude gewoontes. De behandeling kan nog zo goed zijn, maar als alle risicofactoren in de omgeving van de jongere aanwezig blijven, zal deze weinig helpen.

Ten derde moet er eerder begonnen worden om de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit te voorkomen. Op dit moment wordt er pas ingegrepen als de problemen al aanwezig zijn, terwijl het veel efficiënter is als problemen en antisociaal voorkomen wordt. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld verplichte consultatiebezoeken, waar dan niet alleen gekeken wordt naar de gezondheid van een kind maar ook naar opvoedproblemen bij de

ouders. Een andere oplossing kunnen de oudergesprekken op school en crèche zijn, ook bij deze gesprekken kan meer aandacht zijn voor de thuissituatie.

Ten slotte moet er een landelijke campagne worden opgezet. Met als doel de opvatting vanuit de samenleving te veranderen. Momenteel wordt er zeer hard tegen jeugdcriminelen aangekeken. Er wordt vaak vergeten dat jeugdcriminelen vaak slachtoffer zijn van omstandigheden en dat ze met goede hulp weer op het goede pad kunnen komen. Niet door alleen te straffen. Als deze opvatting veranderd bij mensen zullen meer mensen bereid zijn in de jeugdzorg te werken en zal het taboe op jeugdcriminaliteit verdwijnen. Hierdoor zullen ouders ook sneller de eerste stap zetten om hulp te vragen.

9.0 Dankbetuiging

U hebt net ons profielwerkstuk gelezen, dat wij geschreven hebben ter afsluiting van het VWO. We hebben dit werkstuk met veel plezier gemaakt, wij hopen dat u met evenveel plezier het heeft gelezen.

Wij hebben veel hulp gehad van mensen en instanties om tot dit werkstuk te komen. Deze mensen willen we graag bedanken.

Allereerst Mevrouw Smits van de Universiteit van Tilburg. Zij heeft de tijd voor vrijgemaakt, zodat wij haar konden interviewen en al onze vragen op haar konden afvuren.

Ook de heer Wiltschut en justitiële inrichting Den Engh willen wij bedanken voor het openstellen van hun inrichting en voor hun vrijgemaakte tijd.

Zonder deze twee personen was ons profielwerkstuk van veel mindere kwaliteit geweest.

Ook de politieke partijen die hun tijd in deze drukke periode van kabinetsformaties voor ons vrij hebben gemaakt om onze vragen te beantwoorden, willen we bedanken.

Natuurlijk moeten wij hier even onze ouders bedanken voor hun geduld en hulp gedurende afgelopen maanden.

Daarnaast willen we alle mensen bedanken die ons werkstuk na hebben gekeken op fouten en hebben verbeterd, met name Rick van den Akker.

Als laatste bedanken we mevrouw van Zwol. Onze mentor en begeleidster tijdens het onderzoek en profielwerkstuk.

Matty Bos en Marieke Bottema.

10.0 Bijlagen

10.1

Bijlage 1

Vragenlijst, Mevrouw Smits, Universiteit van Tilburg.

1. Wat denkt u dat de oorzaken zijn van de jeugdcriminaliteit in Nederland?
2. In 1995 is het nieuwe jeugdstrafrecht tot stand gekomen, met daarbij de nieuwe plaatsing in een jeugdinrichting. Hoe is deze pij-maatregel tot stand gekomen? en wat zijn de drijfveren achter juist deze methode?
3. We zijn erachter gekomen dat maar liefst 90 procent van de jongeren met een pij-maatregel recidiveert binnen 7 jaar. Wat vindt u hiervan?
4. En wat denkt u dat hier de oorzaak van is?
5. Hoe zouden we deze recidivecijfers kunnen reduceren?
6. Gebeurt dit ook? (waarom niet?)
7. Wat is de rol van de politiek in dit alles volgens u?

10.2

Bijlage 2

Vragenlijst, Meneer Wiltschut, Rijksinrichting voor jongens, Den Engh,

1. In 1995 is het nieuwe jeugdrecht gekomen. Met het nieuwe jeugdrecht krijgen delinquenten een pij-maatregel opgelegd en worden onder andere naar uw inrichting gestuurd. Hoe worden jongeren nu behandeld, anders dan voor 1995
2. Wat is uw behandelmethode?
3. Waarin verschilt uw inrichting in vergelijking met andere behandelinrichtingen?
4. Denkt u dat de behandelwijze zoals hier is beter is dan in andere inrichtingen?
5. Waarom, denkt u, dat opvoeden beter is dan afstraffen?

6. Bij ons gesprek op de universiteit van Tilburg zijn we achter de oorzaken gekomen van de hoge recidivecijfers, namelijk 90%. Twee belangrijke oorzaken waren het tekort aan personeel en het tekort aan geld. Heeft u ook last van deze problemen?
7. Hoe lost u dit op?
8. Hoe zijn de recidivecijfers bij u? waar denkt u dat dit aan ligt?
9. Hoe denkt u dat dit probleem opgelost kan worden?

11.0 Bronvermelding

Boeken:

Acker, J. van, *Jeugdcriminaliteit, feiten en mythen over een beperkt probleem*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1998

Angenent, Huub, *Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu Van Loghum, 1991

Beke, Balthazar, e.a., *De dunne draad tussen doorgaan en stoppen, allochtone jongeren in criminaliteit*. Utrecht: SWP, 1998

Haan, W.J.M de, e.a., *Jeugd en Geweld, een interdisciplinair perspectief*. Den Haag: Van Gorcum, 1999.

Kalsbeek, Ella, e.a., *PvdA Pijnpuntenplan, visie van de PvdA op de uitvoering van de maatregel tot plaatsing en inrichting voor jeugdigen (pij)*. Den Haag, 2006.

Loeber, Rolf e.a., *Ernstige en geweldadige jeugddelinquentie, omvang, oorzaken en interventies*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 2001.

Verhage-van Kooten, Marianne, e.a., *Recht voor de zorg- en welzijnsprofessional*. Den Haag: Sdu Uitgevers bv, 2005.

Artikelen:

Wiltschut, Huub, Een woning, werk en een wijf, De aanpak van jonge veelplegers. *in: Tijdschrift voor SPH, 2003, nr 95. Blz. 28 t/m 33.*

Wiltschut, Huub, Opvallende overeenkomsten, verrassende verschillen. Glen Mills en Den Engh. *in: Tijdschrift voor SPH, 2004, nr 44. Blz. 20 t/m 27*

Dijns, Danielle, e.a., Opvoeden bij Den Engh: Werkt het? Onderzoek naar omgang met sociale limieten. *in: Tijdschrift voor SPH, 2005, nr. 67. Blz. 32 t/m 37*

Lierop, Rian van, Opsluiten: 'de duurste én minst effectieve strategie'. Ido Weijers, bijzonder hoogleraar jeugdstrafrechtpleging. *in: 0/25, december 2006. Blz. 8 t/m 11.*

Tijdschriften:

Wiltschut, Huub, instellingsblad Zenith, Den Engh. *Jaargang 5, September 2006, nummer 14.*

Audiovisuele Bronnen:

Opname interview met Veronica Smits.
28 november.
DVD, 60 minuten.

Van Etter Tot Engel goes Kenia.
Rtl 5, 6 november 2006.
Reality tv op DVD, 40 minuten.

Herblot, Nicolien; Blaas, Manon en Driehuis, Kees, Zembla, Levensgevaarlijke pubers.
Vara, 15 oktober 2006.
Documentaire op DVD, 50 minuten.

Websites:

www.justitie.nl
www.veiligheidsprogramma.nl
www.wodc.nl
www.halt.nl
www.preventierecht.nl
www.jeugdenveiligheid.nl
www.bja.nl
<http://www.interactiestatus.nl/>
<http://www.beke.nl>
<http://www.postbus51.nl/>
<http://www.cbs.nl/>
<http://www.rechtenslecht.nl>
<http://www.preventierecht.nl>
<http://www.dji.nl/>
<http://www.jeugdzorg-nb.nl/>
<http://nl.wikipedia.org>
<http://www.uvt.nl>
<http://www.den-engh.nl/>

Websites van verschillende politieke partijen.

Brochures:

Verschillende brochures van Den Engh. Deze zitten bijgevoegd in de documentatiemap.